

REALIZACJA POLITYKI SENIORALNEJ W KLUCZBORKU
Raport z monitoringu

Katowice 2016

Opracowanie raportu:

- **Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów**, 46-200 Kluczbork, Rynek Ratusz 1
- **Stowarzyszenie Regionu Kluczborskiego „Kobietom-Mammograf”**, 46-200 Kluczbork, Rynek Ratusz 1
- **Uniwersytet Trzeciego Wieku**, 46-200 Kluczbork, Rynek Ratusz 1
- **Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych** 46-200 Kluczbork, Pl. Niepodległości 5

Wsparcie:

Stowarzyszenie Aktywności Obywatelskiej Bona Fides

Doradca:

Jakub Jackiewicz

Termin wykonywania monitoringu:

od 8.10.2015 r. do 10.12.2015 r.

Raport powstał w ramach projektu:

Monitoring realizacji polityki senioralnej na poziomie miast

Kontakt do realizatora projektu:

Stowarzyszenie Aktywności Obywatelskiej Bona Fides

e-mail: biuro@bonafides.pl

adres: ul. Warszawska 19 (pierwsze piętro), 40-009 Katowice

tel/fax: +48 32 203 12 18

strona internetowa: <http://bonafides.pl>

Partnerem w projekcie jest **Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej**

Raport podlega licencji Creative Commons Uznanie Autorstwa – na tych samych warunkach 3.0 Polska <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl/>

Projekt jest współfinansowany z Funduszy EOG w ramach programu Obywatele dla Demokracji

1. Przegląd lokalnej polityki senioralnej

Gmina Kluczbork ma opracowane analizy i prognozy demograficzne: Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Kluczbork 2015-2020 oraz Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kluczbork 2014-2020. Brak jednak pogłębionej diagnostyki seniorów.

Gmina nie prowadzi oceny świadczeń, jednak istnieją dokumenty podsumowujące działanie danego konkretnego projektu, np. ilość beneficjentów korzystających z danego programu, itp.

Wspierane są różnorodne działania skierowane do osób starszych.

Gmina Kluczbork wprowadza kolejne projekty dotyczące seniorów zamieszkujących na jej terenie.

1. System teleopieki
2. Program Gmina Kluczbork dla Seniorów
3. Powołanie Kluczborskiej Rady ds. Seniorów
4. aktywizacja osób starszych – propagowanie wolontariatu
5. Koperta życia
6. Wspieranie stowarzyszeń działających na rzecz seniorów

Z inicjatywy Gminy powstało stowarzyszenie Wolontariat 50+ „Senior dla Seniora”.

2. Usługi zdrowotne i pomoc społeczna

Analiza potrzeb zawarta jest w Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kluczbork na lata 2014-2020. Z analizy wynika, iż w Gminie Kluczbork istnieją dobre standardy usług. Baza instytucjonalna jest dobrze rozwinięta jednak współpraca między nimi jest ograniczona, a przepływ informacji jest za mały. Rozwijane są nowe formy opieki dla osób starszych np. teleopieka, wprowadza się system ulg i zwolnień dla seniorów, poprawia się sfera techniczna ułatwiająca codzienną egzystencję. Jednak brak jest dziennych form pomocy osobom starszym, kadra zajmująca się pomocą dla osób potrzebujących jest niewystarczająca. Baza rehabilitacyjna jest niewystarczająca. W wielu miejscach istnieją bariery architektoniczne uniemożliwiające pełny udział osób niepełnosprawnych w życiu publicznym.

Diagnoza zasobów pomocy społecznej zawarta została w Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kluczbork na lata 2014-2020. W diagnozie tej znalazła się także kwesta osób starszych. Wykazano, że najczęstszymi problemami dotyczącymi tą grupę społeczeństwa jest brak opieki ze strony rodziny, choroby oraz samotność. Wskazano także, że oferta pomocy społecznej nie jest wystarczająca, jednak ankietowane osoby nie sprecyzowały swojego stanowiska.

Informacja o usługach prowadzonych przez Gminę znajduje się na plakatach, w internecie, część informacji rozprowadzana je na zasadach poczty pantoflowej.

Gmina Kluczbork nie organizuje szeroko dostępnych cyklicznych badań dla seniorów. Badania takie organizowane są jako akcje jednorazowe, np.:

- badanie słuchu organizowane przez Uniwersytet Trzeciego Wieku,
- jednorazowy projekt współorganizowany przez Radę Seniorów: badania pojemności płuc, gęstości kości, badania krwi (przełom roku 2014/2015)

Koordinacja usług rozpoczyna się u lekarza pierwszego kontaktu, który przekazuje zlecenie pielęgniarkom. Następnie cały ciężar koordynacji przenosi się na pielęgniarki, które opiekują się pacjentami.

Gmina Kluczbork planuje wzmocnić działania różnych instytucji i organizacji zajmujących się pomocą i opieką społeczną.

W planach jest utworzenie Dziennego Domu Pobytu dla seniorów.

Dodatkowo Powiat Kluczborski planuje poszerzenie zakresu działalności Szpitala Powiatowego w Kluczborku poprzez utworzenie Oddziału Intensywnej Opieki Medycznej oraz Szpitalnego Oddziału Ratunkowego i zakładu opiekuńczo-leczniczego.

3. Transport publiczny (autobus, tramwaj)

W mieście Kluczborku brak jest komunikacji miejskiej (tzw. MPK). ponieważ jest to stosunkowo małe miasto. Transport publiczny rozumiany jest jako transport między miejscowościami i wioskami (PKS, busy).

Po godzinie 20:00 transport ten jest znikomy. Kursują jedynie nieliczne autobusy do Opola i do Dylak. W dni wolne (weekendy) transport jest mocno ograniczony.

Osoby starsze mogą mieć problemy z dotarciem ze swojego miejsca zamieszkania do odległych części miasta, szczególnie z osiedli leżących w północnej części, do części południowych gdzie znajduje się szpital, przychodnie oraz cmentarz komunalny.

Transport publiczny w Gminie Kluczbork dotyczy transportu pomiędzy miastami i wioskami, dlatego brak jest charakterystycznych autobusów miejskich, które mogłyby być niskopodłogowe, czy posiadać przyciski do zatrzymywania.

W niektórych autobusach PKS i prywatnych przewoźników, zamontowane są przyciski do zatrzymywania, jednak są one rzadko wykorzystywane. Aby zatrzymać autokar na żądanym przystanku, pasażer zgłasza kierowcy podczas zakupu biletu.

W Kluczborku funkcjonuje główny dworzec PKS, który jest oświetlony, ma wyznaczone sektory i stanowiska odjazdu autobusów. Dworzec posiada ławki z oparciami oraz czynną poczekalnię. Dworzec jest nowo wybudowany i zadbane.

Na terenie miasta znajduje się kilka przystanków do wysiadania – nie są oświetlone i brak jest ławek. Ponieważ są to przystanki do wysiadania, nie ma potrzeby montowania w tych miejscach ławek. Dodatkowo istnieją także przystanki pks rozmieszczone na trasie jazdy autobusów. Zazwyczaj są to małe wiaty wyposażone w ławki, ale bez dobrego oświetlenia. Z rozkładu jazdy autobusów, wynika, że transport po godzinie 20 jest znikomy, dlatego nie ma uzasadnienia, aby przystanki były w nocy oświetlone, skoro nikt z nich nie korzysta.

W Gminie Kluczbork istnieje 144 km ścieżek rowerowych. Mieszkańcy Kluczborka dość chętnie korzystają z roweru jako środka komunikacji. Seniorzy organizują cotygodniowe wspólne wycieczki rowerowe. Na terenie miasta tylko nieliczne ścieżki są odgraniczone od jezdni i przeniesione na chodnik, z których korzystają zarówno rowerzyści jak i piesi. Trasy rowerowe miejskie nie są bezpieczne dla rowerzystów.

4. Przestrzeń publiczna i budynki

Komentarze i przykład: Chodniki są zazwyczaj dobrze utrzymane, jednak są miejsca (np. tzw. „młynówka” gdzie chodnik jest nierówny a nawet niebezpieczny dla spacerowiczów, szczególnie dla seniorów).

W Kluczborku znajdują się trzy przejścia dla pieszych z sygnalizacją świetlną. Centrum miasta jest dość dobrze oświetlone, natomiast na osiedlach i w bocznych uliczkach bywa różnie. Budynek Urzędu Miejskiego jest budynkiem zabytkowym, w którym nie jest możliwe przeprowadzenie takich zmian, aby osoby poruszające się na wózku były zdolne do samodzielnego poruszania się po całym budynku. Aby udostępnić załatwienie różnych spraw osobom niepełnosprawnym, ustalono miejsce obsługi osób niepełnosprawnych które znajduje się przy Straży Miejskiej w Kluczborku. Urzędnik merytoryczny z żądanego wydziału/referatu przychodzi na wezwanie osoby niepełnosprawnej.

Budynek Ośrodka Pomocy Społecznej także jest budynkiem zabytkowym. Na chwilę obecną osoby niepełnosprawne poruszające się na wózku nie mają możliwości swobodnego poruszania się po budynku. Biblioteka Miejska jest przystosowana dla osób niepełnosprawnych. Umożliwiony jest dostęp do pomieszczeń położonych na parterze budynku: czytelnia, wypożyczalnia dla dorosłych, oddział dla dzieci i młodzieży oraz toalety. Jednak na piętrze budynku znajduje się Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka. Nie jest możliwy dostęp dla osoby poruszającej się na wózku.

W mieście nie ma toalety publicznej. Kiedyś istniała toaleta niedaleko targowiska miejskiego, jednak od kilku lat jest nieczynna.

Wysokość chodników i krawężników przy przejściach dla pieszych jest różnorodna. Czasem wysokość ta jest dostosowana dla osób na wózkach, szczególnie w przypadkach nowych chodników, remontowanych i modernizowanych. W niektórych miejscach chodniki i krawężniki są za wysokie i stanowią barierę dla wózków inwalidzkich.

5. Warunki mieszkaniowe

Miasto prowadzi politykę mieszkaniową, jednak nie ma specjalnego podziału na mieszkania dla osób w wieku senioralnym. Budynki socjalne nie posiadają wind. W Kluczborku dominuje niskie budownictwo i niemal w żadnym budynku mieszkaniowym nie ma windy.

6. Komunikacja i informacja

Do informowania mieszkańców Gmina Kluczbork wykorzystuje swoje strony internetowe, plakaty, ogłoszenia, media (prasę, radio), rozprowadzanie informacji poprzez organizacje pozarządowe. Gmina posiada także system powiadamiania sms dla osób zarejestrowanych w systemie.

Strony internetowe instytucji gminnych pozwalają na zmianę wielkości czcionek oraz kontrastowanie. Jednak po kontrastowaniu czytelność strony niekiedy jest tracona.

W Urzędzie nie istnieje tzw. „załatwianie sprawy przez telefon”. Wynika to z przepisów prawa, między innymi o ochronie danych osobowych. Niemniej jednak istnieje możliwość zaczerpnięcia informacji.

W instytucjach Gminy Kluczbork nie ma dokumentomatów. Jedynie ZUS posiada dokumentomat.

Komputery z dostępem do Internetu znajdują się w Miejskiej i Gminnej Bibliotece w Kluczborku.

7. Partycypacja społeczna, obywatelska i włączenie społeczne

W Kluczborku brak jest miejskiego transportu publicznego, dlatego brak jest przystanków. Imprezy plenerowe odbywają się zazwyczaj w okolicach Parku Miejskiego w Kluczborku.

Imprezy, które są biletowane, posiadają specjalne zniżki dla seniorów (50%) związane z programem Karta dla Seniora.

Informacje i ogłoszenia są dla seniorów czytelne. Pojawiają się na stronie internetowej, plakaty umieszczane są na słupach ogłoszeniowych, a także na witrynach sklepowych. Na plakatach nie ma informacji dotyczących dojazdu na imprezę, dostępności wc itp., jednak są to informacje zbędne, ponieważ przyjęło się iż zawsze toaleta jest dostępna. Kluczbork jest niewielkim miastem i wpisanie miejsca imprezy zazwyczaj wystarcza, aby chętni przybyli na miejsce. Kluczbork ma stosunkowo niewiele miejsc, gdzie odbywają się imprezy i do nich jest powszechnie znany.

W Gminie Kluczbork organizowane są systematyczne zajęcia dla seniorów np.: joga, zimowe spacer (nordic walking), basen, wyjazdy rowerowe, gimnastyka w basenie, ćwiczenia z taśmami

Dzięki staraniom Gminy Kluczbork i dzięki chętnym przedstawicielom ngo, w ostatnim roku powstało Stowarzyszenie wolontariat 50+ Senior dla Seniora. Skupia ono osoby w wieku senioralnym, które dysponują czasem i siłą aby udzielać pomocy innym seniorom, np. osobom, które nie są w stanie wyjść z domu i potrzebują niewielkiej pomocy lub obecności innego człowieka

System wsparcia seniorów stanowi cel strategiczny nr 4 w Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kluczbork na lata 2014 – 2020. Za kierunki działań przyjęto: Rozwijanie zintegrowanego systemu pomocy osobom starszym w ich środowisku zamieszkania oraz przeciwdziałanie izolacji i wykluczeniu społecznemu ludzi starszych.

Aktualnie w Gminie Kluczbork realizowane są następujące projekty, które są skierowane do seniorów:

- Karta dla Seniora (cały czas) cel: udostępnienie ulg seniorom
- teleopieka (od 2 lat) , cel: powiadomienie służb ratunkowych w razie zagrożenia życia
- koperta życia (od roku), cel: ułatwienie służbom ratującym życie szybszej znalezienie informacji medycznych
- Stowarzyszenie Wolontariat 50+ Senior dla Seniora, cel: udzielanie pomocy osobom starszym

- Program Cyfrowy debiut 50+ - cel: Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu

W Gminie Kluczbork została powołana Kluczborska Rada ds. Seniorów – na podstawie Zarządzenia nr AO.0050.120.2013 Burmistrza Miasta Kluczborka z dnia 23.09.2013r. w sprawie powołania Kluczborskiej Rady ds. Seniorów.

Organizacje pozarządowe są włączane w konsultowanie dokumentów strategicznych. Rada Seniorów skupiająca organizacje zajmujące się seniorami, opracowała analizę SWOT, która została wykorzystana przy tworzeniu Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Kluczbork 2015-2020.

Konsultowanie projektów uchwał określa Uchwała Rady Miejskiej w Kluczborku nr LII/678/10 z dnia 1 września 2010 r. w sprawie określenia szczegółowego sposobu konsultowania z organizacjami pozarządowymi Gminy Kluczbork i podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tej organizacji (Dz. Urz. Woj. Opolskiego z 2010 r. Nr 116, poz. 1246).

8. Wolontariat, zatrudnienie, podnoszenie kwalifikacji.

Dzięki staraniom Gminy Kluczbork, powstało stowarzyszenie zajmujące się wolontariatem seniorów: Stowarzyszenie Wolontariat 50+ „Senior dla Seniora”. Stowarzyszenie powstało w listopadzie 2014 i jest w fazie organizacji pracy. Współpracuje z innym stowarzyszeniem „Hospicjum Ziemi Kluczborskiej św. Ojca Pio”.

Gmina Kluczbork posiada środki finansowe umożliwiające rozwój wolontariatu senioralnego. Stowarzyszenie zajmujące się wolontariatem ma możliwość ubiegania się o środki na zasadach konkursu ofert lub w trybie pozakonkursowym (zgodnie z przepisami).

Wolontariusze seniorzy uczestniczyli w szkoleniach dotyczących pracy z osobami starszymi. Stowarzyszenie prowadzi dyżury, organizuje spotkania integracyjne oraz warsztaty edukacyjne i rękodzielnicze.

Działania skierowane są do osób znajdujących się z trudnej sytuacji zdrowotnej i życiowej oraz do ich rodzin.

Rekomendacje po monitoringu (według stopnia ważności):

1. Utworzenie Dziennego Domu Pobytu dla Seniora – zaspokojenie potrzeb osób w wieku emerytalnym oraz niepracującym osobom niepełnosprawnym w zakresie aktywowania życia, usług opiekuńczych i zajęć wspomagająco - terapeutycznych.
2. Bezpieczne trasy rowerowe – połączenie tras rowerowych w mieście, aby łatwo i bezpiecznie można było dostać się na przeciwległą część miasta (np. z osiedla kolejowego do parku i na cmentarz). Wyodrębnienie ścieżek rowerowych. Ustawienie stojaków na rower (np. park.)
3. Likwidowanie barier architektonicznych – wyrównanie chodników (np. młynówka), obniżenie chodników na przejściach w celu ułatwienia poruszania się osób na wózkach inwalidzkich.
4. Integracja i aktywizacja środowiska senioralnego – integrowanie środowisk zajmujących się tematyką senioralną. Koordynacja działań skierowanych do seniorów (np. oferta kulturalna). Aktywizacja seniorów.
5. Ustawienie ławek z oparciem przy przejściu dla pieszych obok targowiska.